

BANKA TÜRLERİNİN KARŞILAŞTIRMALI FİNANSAL PERFORMANS ANALİZİ: TÜRKİYE İÇİN AMPİRİK BİR ARAŞTIRMA*

Dr. Öğr. Üyesi Mustafa KEVSER**

Araştırma Makalesi / *Research Article*

Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi
Mart 2021, 23(1), 61-80

ÖZ

Bu araştırmada Türk bankacılık sisteminde faaliyet gösteren 12 adet bankanın 2013-2018 dönemi finansal performansı karşılaştırmalı olarak analiz edilmiştir. Araştırmada sermaye yeterlilik, kârlılık, aktif kalitesi, likidite ve gelir-gider yapısı oranlarından oluşan 13 adet finansal oran kullanılarak kamu bankalarının, özel bankaların, yabancı bankaların ve katılım bankalarının finansal performansı ölçülmüştür. Ampirik analizlerde banka grupları arasındaki farklılığı tespit edebilmek için tek yönlü anova ile post-hoc testlerden Bonferroni testi kullanılmıştır. Analiz sonuçlarına göre sermaye yeterliliğinde özel bankaların, kârlılıkta kamu bankalarının daha iyi performans sergilediği ifade edilebilir. Buna karşın katılım bankalarının takipteki net kredilerinin toplam aktiflere oranı yüksek aynı zamanda TP likit aktiflerinin toplam aktiflere oranı ise düşüktür. Net faiz gelirlerinin toplam aktiflere oranında ise en başarılı performansı yabancı bankalar göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Bankacılık, Finansal Performans, Finansal Oran, Anova, Bonferroni Testi

JEL Sınıflandırması: C12, G21, G32, L25

COMPARATIVE FINANCIAL PERFORMANCE ANALYSIS OF BANK TYPES: AN EMPIRICAL RESEARCH FOR TURKEY

ABSTRACT

In this study, the financial performance of 12 banks operating in the Turkish banking system from 2013 to 2018 was analyzed comparatively. In the research, the financial performance of public banks, private banks, foreign banks and participation banks was measured by using 13 financial ratios consisting of capital adequacy, profitability, asset quality, liquidity and income and expense structure. In empirical analysis, for detecting the differences among bank groups one way anova and Bonferroni which is post-hoc test were used. According to the results of the analysis, it can be stated that private banks perform better in capital adequacy and public banks perform better in profitability. On the other hand, the ratio of non-performing net loans of participation banks to

* Makale Gönderim Tarihi: 28.07.2020; Makele Kabul Tarihi: 27.12.2020

** Bandırma Onyedli Eylül Üniversitesi, Manyas Meslek Yüksek Okulu, mkevs@bandirma.edu.tr,

 orcid.org/0000-0003-0586-1662

Atıf (Citation): Kevser, M. (2021). Banka Türlerinin Karşılaştırmalı Finansal Performans Analizi: Türkiye İçin Ampirik Bir Araştırma. *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, 23(1), 61-80. <https://doi.org/10.31460/mbdd.775080>

total assets is high while the ratio of TP liquid assets to total assets is low. Foreign banks show the most successful performance in the ratio of net interest income to total assets.

Keywords: Banking, Financial Performance, Financial Ratio, Anova, Bonferroni Test

JEL Classification: C12, G21, G32, L25

1. GİRİŞ

Bankacılık sektörü finansal sistem içinde son derece büyük bir öneme ve paya sahiptir. Bankalar fon fazlası (tasarruf) bulunanların tasarruflarını alarak, fon talep edenlere kredi açarlar. Böylelikle para aktarım mekanizması rolünü üstlenen bankalar yatırımlara aracılık ederek ülkelerin ekonomik kalkınmalarına, istihdama ve dolayısıyla toplumsal refaha hizmet ederler. Bu sebeple bankacılık sektörü üzerine yapılan çalışmalar her geçen gün artış göstermekte ve sektöre ilişkin araştırmalar farklı açılardan ele alınmaktadır. Bankacılık sektörünün finansal piyasaların ana bileşeni olması, piyasaların fonlanmasında birincil kanal olmaları, kurumsal yönetim uygulamaları çerçevesinde verilerine ulaşmanın kolaylığı gibi faktörlerin de etkisi ile bankacılık sektörüne yönelik en çok değerlendirilen ve araştırılan başlıklardan birisi de bankaların finansal performanslarıdır.

Küreselleşme olgusu ile sermaye hareketlerinin serbestleşmesi ve ülkelerin birbirleri ile olan entegrasyonunun artması finansal piyasaların önemini daha da arttırmıştır. Küreselleşme beraberinde farklı ülkelerde yaşanan istikrarsızlıklar da bulaşıcı hale gelmiş özellikle gelişmiş ülkelerde yaşanan krizler ve ekonomik sorunlar gelişmekte olan ülkelere doğru yayılma göstermiştir (Eğilmez, 2016). Kasım 2000 ve Şubat 2001 krizleri küresel nitelik taşımamasına rağmen, bu krizlerin ekonomik açıdan sonuçları ağır olmuş ve bankacılık sektörü yeniden yapılandırılmıştır. Yeniden yapılandırmanın sonucunda yabancıların Türk bankalarına olan ilgisi artmıştır ve araştırmaya konu yabancı bankaların sayısında artış gözlenmiştir (Aktaş ve Kargın 2007). Araştırmaya konu bir diğer grup olan kamu bankalarının Türk bankacılık sisteminde önemli yeri vardır. Kamu bankalarının sayısı 3 olmasına rağmen 2018 yılsonu itibarıyla bankacılık sektörünün aktif büyüklüğü içindeki payları %34'tür. Bunun yanında yüksek kredi hacmi ile piyasalar açısından hayati öneme sahiptirler.

2008 yılında yaşanan küresel finans krizi finansal sistem genelinde ve bankacılık sistemi özelinde birçok soruyu ve değerlendirmeyi beraberinde getirmiştir. Küresel finans krizinin temel sebebinin denetimsiz ve kontrolsüz kredi büyümesi olduğu birçok çalışmada belirtilmiştir (Ahmad 2010; Stout 2011; Diaw 2015). Bu çerçevede küresel finans krizi ile hem iş dünyasının hem de akademisyenlerin İslami finansa olan ilgisinde önemli bir artış meydana gelmiş ve İslami finans çeşitli yönleri ile konvansiyonel sisteme bir alternatif olarak araştırmalara konu olmuştur (Ali 2017; Siddique ve Iqbal 2014). İslami bankalar ile konvansiyonel bankalar arasındaki en büyük fark İslami bankaların varlığa dayalı fon kullandırması ve risk paylaşımı esasına dayanmasıdır (Hasan ve Dridi 2010). Buna karşın

konvansiyonel bankalar faiz temelli faaliyet göstermekte olup risk transfer mekanizması işlevi görmektedirler (Shanmugam ve Zahari 2009). Bu nedenle İslami bankaların konvansiyonel bankalara göre kriz dönemlerinde daha az riskli olduğu ve finansal kriz dönemlerinde daha iyi performans gösterdiği araştırmacılar tarafından belirtilmiştir (Trabelsi 2011; Olson ve Zobi 2016; Uddin ve diğerleri 2017). İslami bankaların kriz dönemlerinde gösterdikleri performans ve mevcut konvansiyonel sisteme bir alternatif olarak gelişmesi yatırımcıların da ilgisini çekmiş, İslami bankaların varlık temelli sundukları ürünler ile finansal performansları da 2008 küresel finans krizinden sonra artan bir şekilde araştırmalara konu olmuştur (Hasan ve Dridi 2010).

Bunun yanı sıra bankacılık sektörünün rekabetçi yapısı ve dinamikleri de bankaların finansal performansının sürekli olarak ölçülmesini gerekli kılmaktadır. Türkiye bağlamında bankaların toplam finansal sistem içindeki payının %95 seviyesinde olduğu göz önüne alındığında sektörün faaliyet sonuçları sürekli ve dikkatli bir şekilde izlenmelidir (Tiryaki ve Yılmaz 2012, 75). Bankaların finansal performansının izlenmesi ve ölçülmesi devlet, yatırımcılar, çalışanlar ve tedarikçilerden oluşan paydaşlar açısından da son derece önemlidir. Finansal performans ölçümü karar vericilere işletmenin finansal durumu hakkında bilgi vermek amacıyla yapılırken aynı zamanda yatırımcılara işletme ile ilgili bilgi sunmakta ve paydaşların kararlarında etkin rol oynamaktadır (Yükçü ve Atağan 2010, 28).

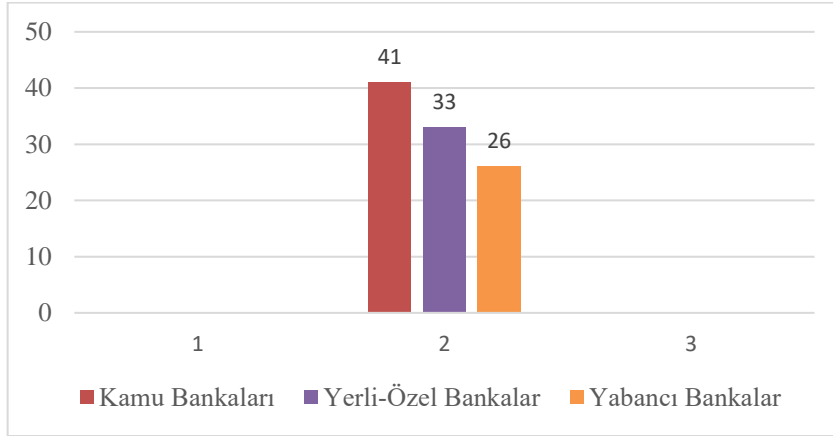
Türkiye’de 2020 yılı mart ayı itibariyle mevduat bankası, yatırım bankası, kalkınma bankası ve katılım bankası olmak üzere toplam 53 adet banka faaliyet göstermektedir. Bu bankalardan 34 tanesi mevduat, 13 tanesi kalkınma ve yatırım ve 6 tanesi de katılım bankasıdır (BDDK 2020, 1-3).

Tablo 1. Türkiye’de Faaliyet Gösteren Bankaların Sınıflandırılması

Bankalar	Mevduat Bankaları	Kalkınma ve Yatırım Bankaları	Katılım Bankaları
Kamu Sermayeli	3	3	3
Özel Sermayeli	9	6	
Türkiye’de Kurulmuş YabancıSermayeli	16	4	3
Türkiye’de Şube Açan YabancıSermayeli	5		
TMSF’ye Devredilen	1		
Toplam	34	13	6

Kaynak: BDDK, 2020.

Toplam bankacılık sisteminde kamu bankalarının payı %41, yerli özel bankaların payı %33 ve yabancı bankaların payı ise %26’dır (BDDK 2020, 1-3).

Grafik 1. Sahiplik Durumuna Göre Aktiflerin Dağılımı

Kaynak: BDDK, 2020'den uyarlanmıştır.

Bankaların finansal performansına yönelik olarak literatürde birçok araştırma bulunmakta olup elde edilen sonuçlar farklılık göstermektedir.

Araştırma beş bölümden oluşmaktadır. Giriş bölümünden sonra bankaların finansal performansını karşılaştıran akademik çalışmalara yer verilmiştir. Üçüncü bölümde araştırmanın değişkenleri tanımlanarak çalışmanın metodolojisi geliştirilmiştir. Dördüncü bölümde araştırmanın bulguları yer almaktadır. Araştırmanın beşinci ve son bölümünde ise sonuç kısmına yer verilmiştir.

2. LİTERATÜR TARAMASI

Konuya ilişkin yapılan literatür taramasında finansal performans karşılaştırması yapan araştırmaların çoğunlukla konvansiyonel banka-katılım bankası karşılaştırması üzerine yoğunlaştığı görülmektedir (Hasan ve Dridi 2010; Safiullah 2010; Doğan 2013a; Fayed 2013; Ayriçay ve diğerleri 2014; Toraman ve diğerleri 2015; Hussien ve diğerleri 2019). Bunun yanı sıra finansal performans karşılaştırmalarına yönelik yapılan çalışmalar bankaları türlerine göre iki ya da üç gruba ayırmaktadır (Hasan ve Dridi 2010; Dinçer ve Görener 2011; Siraj ve Pillai 2012; Sakarya ve Aytakin 2013; Çalışkan ve Eren 2016). Konuya ilişkin olarak sadece tek ülke üzerine yapılan ampirik araştırmalar olduğu gibi (Safiullah 2010; Hanif 2012; Fayed 2013; Zeb 2015; Tuncay 2018; Mamun ve diğerleri 2018; Canbaz ve Dur 2019) ülke grupları üzerine yapılan araştırmalar da bulunmaktadır (Hasan ve Dridi 2010; Siraj ve Pillai 2012; Alzoubi 2018; Alexakis ve diğerleri; 2019). Ulusal ve uluslararası literatürde bankaların finansal performansına yönelik araştırmalarda finansal performans göstergesi olarak yoğunlukla kârlılık, likidite, gelir-gider yapısı, sermaye yeterliliği, aktif kalitesi, borç ödeme gücü oranlarını kullanmaktadır (Aktaş ve Kargın 2007; Doğan 2013c; Fayed 2013; Zeb 2015; Yurttadur ve Demirbaş 2017; Tuncay 2018; Mamun ve diğerleri 2018; Korkmaz ve diğerleri 2019). 2008 Küresel finansal krizi sonrasında ise krizin bankaların finansal performansı üzerindeki etkilerini

konvansiyonel banka-İslami banka ayrımı çerçevesinde analiz eden araştırmaların arttığı görülmektedir (Ahmad 2010; Hasan ve Dridi 2010; Hussein ve diğerleri 2019).

Bankaların ve banka türlerinin finansal performansını karşılaştırmalı olarak analiz eden araştırmalarda birbirinden farklı sonuçların elde edilmektedir. Aktaş ve Kargın (2007) ve Doğan (2013c) yabancı bankaların sermaye yeterliliği ve likidite açısından ulusal bankalara göre daha iyi performans sergilediğini belirtmektedir. Buna karşın Doğan (2013c) ulusal bankaların varlık kalitesi, özkaynak kârlılığı, toplam varlıklar ve yönetim etkinliği açısından yabancı bankalardan daha iyi performans sergilediği sonucuna ulaşmıştır. Aktaş ve Kargın (2007) aynı zamanda gelir-gider yapısını gösteren faiz gelirleri/toplam gelirler ile faiz giderleri/toplam giderler oranlarının bazı yıllarda ulusal bankalarda yabancı bankalara göre daha yüksek olduğu belirlemiştir.

Konvansiyonel bankaların İslami bankalara göre daha yüksek aktif karlılık oranı (ROA) ve özkaynak karlılık oranı (ROE) ile çalıştığını ortaya koyan araştırmalar olduğu gibi (Safiullah 2010; Hanif ve diğerleri 2012; Fayed 2013; Ayriçay ve diğerleri 2014; Tuncay 2018; Gözkonan ve Küçükbay 2019) İslami bankaların konvansiyonel bankalara göre daha yüksek karlılık ile çalıştığını ortaya koyan araştırmalar da bulunmaktadır (Parlakkaya ve Çürük 2011; Siraj ve Pillai 2012; Yurtadur ve Demirbaş 2017; Mamun ve diğerleri 2018; Canbaz ve Dur 2019; Alexakis ve diğerleri 2019). Bunun yanında Doğan (2013a) ve Toraman ve diğerleri (2015) konvansiyonel bankalar ile İslami bankaların kârlılıkları arasında anlamlı bir fark tespit edememiştir. Parlakkaya ve Çürük (2011), Hanif ve diğerleri (2012) aktif kalitesi açısından konvansiyonel bankaların İslami bankalara göre daha başarılı bir performans ortaya koyduğu sonucuna ulaşırken Ertürkmen ve Bolat (2009) VZA, Malmquist toplam faktör verimlilik endeksi ve süper etkinlik analizini kullandığı araştırmada her iki gösterge açısından da iki banka türünün yeterli etkinlikte olmadığını belirtmiştir.

Likidite, bankacılık sektöründe önemli unsurlardan birisi olup etkin olmayan bir likidite yönetimi beklenen ve beklenmeyen yükümlülüklerin karşılanamaması riskini ortaya çıkarabilir. Literatürde yapılan çalışmaların önemli bir kısmı konvansiyonel bankaların İslami bankalara göre likidite açısından daha başarılı olduğunu ortaya koymaktadır (Parlakkaya ve Çürük 2011; Hanif ve diğerleri 2012; Doğan 2013a; Fayed 2013; Toraman ve diğerleri 2015). Buna karşın Toraman ve diğerleri (2015), Yurtadur ve Demirtaş (2017) konvansiyonel bankaların daha etkin bir likidite yönetime sahip olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Hanif ve diğerleri (2012), Doğan (2013a), Fayed (2013), Korkmaz ve diğerleri (2019)'a göre konvansiyonel bankalar kredi risk yönetimi ve borç ödeme gücü bakımından İslami bankalara göre daha yüksek bir performans sergilemektedir. Ancak Ayriçay ve diğerleri (2014)'nin bulguları İslami bankaların daha etkin kredi risk yönetimine ve daha yüksek borç ödeme kapasitesine sahip olduğu yönündedir.

Finansal performans göstergelerinden sermaye yeterliliği de bankacılık sektörü açısından oldukça önemli olup hem ulusal hem de uluslararası kurum ve kuruluşlar sermaye yeterliliğine yönelik düzenlemeler yapmaktadırlar. Türkiye bağlamında yapılan bazı araştırmalarda konvansiyonel bankaların İslami bankalardan daha güçlü sermaye yeterliliğine sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Doğan 2013a; Toraman ve diğerleri 2015). Buna karşın Ayriçay ve diğerleri (2014) araştırmasında ters yönde bir sonuca ulaşmıştır. Yurttadur ve Demirbaş (2017) üç adet katılım bankası ve üç adet mevduat bankası olmak üzere toplam altı adet bankanın 2010-2016 dönemi finansal performansını 11 oran kullanarak analiz ettiği araştırmada mevduat bankalarında, mevduatın krediye dönüşüm oranının daha yüksek olduğu kredi kalitesinin ise katılım bankalarında daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır. Buna karşın iki banka türü arasında sermaye yeterlilikleri açısından anlamlı bir sonuç bulunmadığını belirtmiştir.

Mamun ve diğerleri (2018) finansal performans açısından konvansiyonel bankaların İslami bankalara göre daha yüksek hisse başına kar ile faaliyetlerine devam ettiği sonucuna ulaşmıştır. Alzoubi (2018) 2006-2016 döneminde MENA bölgesi bankaları için banka büyüklüğünün, sermaye yeterlilik oranının, müşteri mevduatlarının ve nakit mevcudunun İslami bankaların karlılığını konvansiyonel bankalardan daha fazla pozitif etkilediği, menkul kıymet yatırımlarının ve kredilerin ise konvansiyonel bankaların karlılığını İslami bankalardan daha fazla pozitif etkilediği sonucuna ulaşmıştır. Alexakis ve diğerleri (2019) ise İslami bankaların konvansiyonel bankalardan daha düşük maliyet ve daha yüksek gelir performansı ortaya koyduğu sonucuna ulaşmıştır.

Konvansiyonel bankalar ile İslami bankaların finansal performansını 2008 küresel finans krizi çerçevesinde araştıran çalışmalardan elde edilen sonuçlar da ilgi çekicidir. Birçok araştırma kriz dönemlerinde katılım bankalarının farklı fon toplama ve varlığa dayalı fon kullandırma yöntemleri nedeniyle konvansiyonel bankalara göre daha istikrarlı bir yapı ortaya koyduğunu belirtmektedir. Hasan ve Dridi (2010) 2008 küresel finans krizinin İslami bankaların karlılığını daha çok düşürdüğünü belirtmektedir. Zeb (2015) ise 2007-2010 dönemi için Pakistan kapsamında yaptığı araştırmada konvansiyonel bankaların küresel finans krizinden kârlılık, likidite ve sorunlu kredi artışı yönünden daha fazla etkilendiği sonucuna ulaşmıştır. Said (2012) ise küresel finans krizinin etki derecesinin bankaların türüne göre değiştiği tespit etmiş ve küçük ölçekli konvansiyonel bankaların İslami bankalara ve büyük ölçekli konvansiyonel bankalara göre daha fazla etkilendiğini ifade etmiştir.

Fayed (2013) araştırmada İslami bankaların finansal performans açısından konvansiyonel bankaların gerisinde kalmasının sebepleri olarak İslami ürünler hakkında yetersiz bilgi sahibi olunması, İslami bankacılık uzmanlarının sayısının yetersiz olması, İslami bankacılığın henüz popüler olmaması, İslami bankacılığın kısa dönemli fonlama için uygun olmaması ve merkez bankası ile yaşanabilecek muhtemel problemler olduğu belirtilmiştir.

Banka türlerinin finansal performansını kamu bankası, özel banka, yabancı sermayeli banka ve yerli sermayeli banka ayrımı çerçevesinde inceleyen araştırmalardan (Dinçer ve Görener 2011; Uçkun ve Girginer 2011; Sakarya ve Aytekin 2013; Çalışkan ve Eren 2016; Yılmaz 2020) da farklı sonuçlar elde edildiği görülmektedir. Dinçer ve Görener (2011) VİKOR yöntemini kullanarak yaptığı araştırmasında yabancı sermayeli bankalar ile kamu bankalarının farklı yıllarda birbirlerinden daha iyi finansal performans gösterdiğini belirtmiştir. Uçkun ve Girginer (2011) ise GRI yöntemini kullanarak yaptığı araştırmada kamu bankalarında karlılık oranlarının özel bankalarda ise aktif kalitesinin finansal performans üzerinde etkili olduğunu belirtmiştir. Sakarya ve Aytekin (2013) kamu bankası-özel banka-yabancı banka ayrımı çerçevesinde yaptığı araştırmada yabancı bankaların daha iyi finansal performans gösterdiğini belirtmiş bunun yanında hisse senedi performansı açısından banka türleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmadığı sonucuna ulaşmıştır. Doğan (2013b) ise BIST bankalarında aktif karlılığı yüksek olan bankanın en iyi finansal performansına sahip olduğunu tespit etmiştir. Kamu bankası-özel banka-yabancı banka ayrımı çerçevesinde yapılan araştırmalarda da en iyi finansal performansı kamu bankalarının gösterdiğine yönelik bulgulara ulaşılmıştır (Çalışkan ve Eren 2016; Kandemir ve Karataş 2016).

Bu araştırmada 2013-2018 döneminde Türk bankacılık sektöründe faaliyet gösteren 12 adet bankanın finansal performansları karşılaştırılmıştır. Bu amaçla araştırmaya 3 adet kamu bankası, 3 adet özel mevduat bankası, 3 adet yabancı banka ile 3 adet katılım bankası dâhil edilmiştir. Banka tercihlerinde literatür ile uyumlu olarak aktif toplamı en büyük olan bankalar tercih edilmiştir. Araştırmada sermaye yeterliliği, kârlılık, aktif kalitesi, likidite ve gelir-gider yapısına ilişkin toplam 13 adet rasyo kullanılmıştır.

Konuya ilişkin yapılan literatür taramasında dört banka grubunu karşılaştıran bir çalışma tespit edilmemiştir. Bugüne kadar yapılan araştırmalarda genellikle iki ya da üç farklı banka grubunun karşılaştırıldığı görülmektedir. Bu araştırma dört banka grubunu aynı anda karşılaştırması, yöntemi, uygulama dönemi, örnekleme dâhil edilen bankalar ve finansal oranların sayısı bakımından diğer araştırmalardan farklılık göstermektedir. Araştırma kamu bankalarını, özel bankaları, yabancı bankaları ve katılım bankalarını finansal performans açısından karşılaştırarak bankaların farklılıklarını ve benzerliklerini ortaya koymakta ve çok gruplu bir karşılaştırma yaparak literatüre katkı sağlamaktadır. Bu çerçevede araştırma bulguları önem taşımaktadır.

3.YÖNTEM

Araştırmanın yöntem kısmında veri seti, örneklem ve değişkenler hakkında bilgi verilmiştir. Ampirik analizlerde Anova ve Bonferroni testleri kullanılmıştır. Tek yönlü Anova ikiden fazla grubun olduğu araştırmalarda anlamlı farklılığın belirlenmesi için kullanılan parametrik bir testtir. Buna göre

Anova testi grupların birbirinden farklı olup olmadığının bilgisini vermekle birlikte hangi grupların birbirinden farklı olduğunun bilgisini vermez. Bu nedenle hangi grupların birbirlerinden farklı olduğunu tespit etmek amacıyla post-hoc analizlerinin kullanılması gerekmektedir. Post-hoc analizleri ile ikiden fazla grubun olduğu araştırmalarda sadece ortalamalar değil aynı zamanda grupların sapmaları da değerlendirilmiş olmaktadır. Bu kapsamda varyansların eşit olması ve örneklemin az olması durumunda kullanılabilen araştırmada Bonferroni testi tercih edilmiştir. Bu çerçevede iki analiz tekniği kullanılarak gruplar arasında karşılaştırmalar yapılmış ve aralarındaki farklar tespit edilmiştir.

3.1. Veri Seti ve Örneklem

Bu araştırmanın amacı Türk bankacılık sektöründe faaliyet gösteren bankaların finansal performansını ölçmek ve karşılaştırmalı olarak analiz etmektir. Bu kapsamda sektörde faaliyet gösteren bankalar kamu bankaları, özel bankalar, yabancı bankalar ve katılım bankaları olmak üzere dört gruba ayrılmıştır. Araştırmanın örneklemini oluşturan bankalar literatür ile uyumlu biçimde aktif büyüklük sıralamasına göre seçilmiş (Çalışkan ve Eren 2016; Menicucci ve Paolucci 2016; Yurttadur ve Demirbaş 2017; Canbaz ve Dur 2019; Güler 2019) ve en büyük aktif büyüklüğe sahip bankalar araştırmaya dâhil edilmiştir. Her grup üç adet bankadan oluşmaktadır. Araştırmada incelenen banka grupları aşağıdaki gibidir:

Tablo 2. Araştırmaya Konu Bankalar ve Banka Grupları

Kamu Bankaları	Özel Sermayeli Mevduat Bankaları	Yabancı Bankalar	Katılım Bankaları
T.C. Ziraat Bankası	Türkiye İş Bankası	Denizbank	Kuveyt Türk
Türkiye Halk Bankası	Yapı ve Kredi Bankası	QNB Finansbank	Türkiye Finans
Vakıfbank	Akbank	ING	Albaraka Türk

Araştırmada bankaların 2013-2018 dönemi verileri analiz edilmiştir. Araştırmada kullanılan veriler Türkiye Bankaları Birliği (TBB), Türkiye Katılım Bankaları Birliği (TKBB) ve Bankacılık Denetleme ve Düzenleme Kurulu (BDDK)'nun internet sitelerinden elde edilmiştir.

3.2. Araştırmada Kullanılan Değişkenler ve Hipotezler

Araştırmada bankaların finansal performansını ölçmek ve karşılaştırma yapmak için 13 finansal oran kullanılmış ve finansal oranlar kendi içinde beş kategoriye ayrılmıştır. Aşağıdaki tabloda finansal oranların kategorileri ve formülleri yer almaktadır.

Tablo 3. Araştırmada Kullanılan Finansal Oranlar

	Araştırmada kullanılan finansal oranlar	Kodlar
Sermaye Yeterlilik Oranı	$\frac{\text{Özkaynaklar}/(\text{Kredi}+\text{Piyasa}+\text{Operasyonel Riske Esas Tutar})}{\text{Özkaynaklar/Toplam Aktifler}}$	SYR ÖZ/TA
Kârlılık	$\frac{\text{Net Dönem Kârı/Toplam Aktifler}}{\text{Net Dönem Kârı/Özkaynaklar}}$	ROA ROE
Aktif Kalitesi	$\frac{\text{Toplam Krediler ve Alacaklar/Toplam Aktifler}}{\text{Toplam Krediler ve Alacaklar/Toplam Mevduat}}$	TKA/TA TKA/TM
	$\frac{\text{Takipteki Krediler (Net)/Toplam Krediler ve Alacaklar}}{\text{Takipteki Krediler (Brüt)/Toplam Krediler ve Alacaklar}}$	TKNET/TKA TKBRUT/TKA

Likidite	Likit Aktifler/Toplam Aktifler	LİK/TA
	Likit Aktifler/Kısa Vadeli Yükümlülükler	LİK/KVY
	TP Likit Aktifler/Toplam Aktifler	TPLİK/TA
Gelir-Gider Yapısı	Net Faiz (Kar Payı) Gelirleri/Toplam Aktifler	NFG/TA
	Faiz (Kar Payı) Dışı Gelirler / Toplam Aktifler	FDG/TA

3.2.1. Sermaye Yeterlilik Oranı

Sermaye yeterlilik oranı, bankaların sermayeleri ile toplam riskleri arasında kontrol sağlamaya yönelik getirilmiş bir orandır. Bu oran Basel kriterlerine göre %8, BDDK'ya göre %12 olmalıdır. Bu açıdan sermaye yeterliliği oranları genel olarak finansal sağlamlık göstergeleridir (Aktaş ve Kargın 2007; Doğan 2013a). Sermaye yeterlilik oranlarının düzenleyici kurumlar tarafından belirlenen oranların altına gerilemesi önemli bir risk unsuru olarak değerlendirilmektedir. Araştırmada sermaye yeterliliğinin ölçümü için iki adet oran kullanılmıştır. Söz konusu oranlar Doğan (2013a), Alzoubi (2018), Güler (2019) tarafından da kullanılmıştır.

$$SYR: \text{Özkaynaklar}/(\text{Kredi}+\text{Piyasa}+\text{Operasyonel Riske Esas Tutar})$$

$$\text{ÖZ/TA: Özkaynaklar/Toplam Aktifler}$$

Buna göre araştırmanın birinci hipotezi aşağıdaki gibidir.

$$H_1: \text{Banka gruplarının sermaye yeterlilik oranları birbirinden farklılaşmaktadır.}$$

3.2.2. Kârlılık Oranları

Bankaların finansal performans ölçümüne yönelik olan çalışmalarda literatürde yoğun olarak kullanılan iki kârlılık oranı aktif kârlılık oranı (ROA) ve özkaynak kârlılık oranı (ROE)'dir (Kosak ve Cok 2008; Antoniadis ve diğerleri 2010; Siraj ve Pillai 2012; Mamun 2018). Toplam varlıkların ve öz sermayenin getirisi olarak değerlendirilen aktif kârlılık ve özkaynak kârlılık oranları araştırmada kârlılık göstergeleri olarak kullanılmıştır.

$$ROA: \text{Dönem Net Kârı} / \text{Toplam Aktifler}$$

$$ROE: \text{Dönem Net Kârı} / \text{Öz kaynaklar}$$

Buna göre araştırmanın ikinci hipotezi aşağıdaki gibidir.

$$H_2: \text{Banka gruplarının kârlılık oranları birbirinden farklılaşmaktadır.}$$

3.2.3. Aktif Kalitesi Oranları

Aktif kalitesi banka varlıklarının durumunu ortaya koymaktadır. Aktif kalitesi oranları ile bankaların kredi risk düzeyi, kredi limitleri ve kredi tahsilatlarındaki başarı incelenir (Türker Kaya 2001). Özel bankaların finansal başarısında aktif kalitesi en önemli faktörlerdendir ve aynı zamanda finansal kırılganlığı göstermektedir (Ecer 2013; Altınay ve Bilgiç 2018). Aktif kalitesi oranları

finansal performans karşılaştırması yapılan araştırmalarda yer almıştır (Sakarya ve Aytekin 2013; Altınay ve Bilgiç 2018; Ertürkmen ve Bolat 2020).

TKA/TA: Toplam Krediler ve Alacaklar/Toplam Aktifler

TKA/TM: Toplam Krediler ve Alacaklar/Toplam Mevduat

TKNET/TKA: Takipteki Krediler (Net)/Toplam Krediler ve Alacaklar

TKBRUT/TKA: Takipteki Krediler (Brüt)/Toplam Krediler ve Alacaklar

Buna göre araştırmanın üçüncü hipotezi aşağıdaki gibidir.

H₃: Banka gruplarının aktif kalitesi oranları birbirinden farklılaşmaktadır.

3.2.4. Likidite Oranları

Likidite oranları işletmeler açısından kısa vadeli yükümlülükleri yerine getirme ve beklenmedik nakit ihtiyaçlarını karşılama kabiliyetini ölçmektedir. Likidite ile karlılık arasında genel bir ilişkiden söz edilebilmektedir. Bankaların kredi vadeleri uzadıkça kârlılıkları artmakta iken likidite riskleri de yükselmektedir (Alkassim 2005; Athanasoglou ve diğerleri 2006; IIF 2007; BIS 2008; Safiullah 2010). Araştırmada literatür ile uyumlu biçimde (Aktaş ve Kargın 2007; Ansari ve Rehman 2010; Hamid ve Azmi 2011; Uçkun ve Girginer 2011; Doğan 2013a; Yurttadur ve Demirbaş 2017; Yılmaz 2020) aşağıdaki likidite oranları kullanılmıştır.

LİK/TA: Likit Aktifler/Toplam Aktifler

LİK/KVY: Likit Aktifler/Kısa Vadeli Yükümlülükler

TPLİK/TA: TP Likit Aktifler/Toplam Aktifler

Buna göre araştırmanın dördüncü hipotezi aşağıdaki gibidir.

H₄: Banka gruplarının likidite oranları birbirinden farklılaşmaktadır.

3.2.5. Gelir-Gider Yapısı Oranları

Gelir-gider yapısı oranları bankanın elde ettiği kârın hangi gelir ve gider kalemlerinden etkilendiğini ve toplam gelirleri ve giderleri içinde hangi kalemlerin ağırlıklı olarak yer aldığını göstermektedir (Aktaş ve Kargın 2007). Araştırmada literatüre uygun biçimde (Aktaş ve Kargın 2007; Dinçer ve Görener 2011; Sakarya ve Aytekin 2013; Ayriçay ve diğerleri 2014; Çalışkan ve Eren 2016; Ünal ve Yüksel 2017; Gözkonan ve Küçükbay 2019; Güler 2019) aşağıdaki oranlar kullanılmıştır.

NFG/TA: Net Faiz (Kar Payı) Gelirleri/Toplam Aktifler

FDG/TA: Faiz (Kar Payı) Dışı Gelirler / Toplam Aktifler

Buna göre araştırmanın beşinci hipotezi aşağıdaki gibidir.

H₅: Banka gruplarının gelir-gider yapısı oranları birbirinden farklılaşmaktadır.

Sonuç itibariyle Türkiye’de faaliyet gösteren bankaların finansal performansları aşağıdaki oranlar yardımı ile karşılaştırılmış ve araştırmanın kavramsal çerçevesi Şekil-1’de gösterildiği gibi çizilmiştir.

4. BULGULAR

Dört gruba ayrılmış olan 12 adet bankanın 2013-2018 dönemi için finansal performans göstergeleri kullanılmıştır. Aşağıda finansal performans ölçüsü olarak kullanılan sermaye yeterlilik oranları, kârlılık oranları, aktif kalitesi oranları, likidite oranları ve gelir-gider yapısı oranlarına ilişkin bulgular sunulmuştur.

Tablo 4. Sermaye Yeterlilik Oranları

Değişkenler	Banka Türleri	Gözlem sayısı	Ortalama	St. Hata	F Testi	P Değeri	Anlamlı Farklılık
SYR	Kamu Bankası (a)	18	14,572	0,306	3,318	0,025	c>a
	Özel Banka (b)	18	15,461	0,271			
	Yabancı Banka (c)	18	16,438	0,593			
	Katılım Bankası (d)	18	15,342	0,433			
ÖZ/TA	Kamu Bankası (a)	18	9,627	0,245	28,258	0,000	a>d b>a b>d b>c c>d
	Özel Banka (b)	18	11,522	0,199			
	Yabancı Banka (c)	18	10,166	0,272			
	Katılım Bankası (d)	18	8,416	0,246			

* 0,05 düzeyinde anlamlıdır.

Tablo 4’te banka gruplarının sermaye yeterlilik oranlarına ilişkin F testi sonuçlarına yer verilmiştir. Sermaye yeterlilik oranlarından SYR yabancı bankalar ile kamu bankaları arasında ayırt edilebilir durumdadır. SYR yabancı bankalarda 16,43 iken kamu bankalarında 14,57’dir ve yabancı bankalar ile kamu bankaları ayırt edilebilir durumdadır. Bunun yanı sıra bir diğer sermaye yeterlilik oranı olan özkaynaklar/toplam aktifler (ÖZ/TA) her bir banka grubu için ayırt edilebilir durumdadır. Bu çerçevede banka grupları sermaye yeterlilik oranları açısından birbirlerinden farklılık göstermektedirler. Buna göre H₁ hipotezi kabul edilmektedir.

Tablo 5. Kârlılık Oranları

Değişkenler	Banka Türleri	Gözlem sayısı	Ortalama	St. Hata	F Testi	P Değeri	Anlamlı Farklılık
ROA	Kamu Bankası (a)	18	1,516	0,089	9,142	,000	a>d b>d a>c b>c
	Özel Banka (b)	18	1,551	0,084			
	Yabancı Banka (c)	18	1,227	0,107			
	Katılım Bankası (d)	18	0,985	0,066			
ROE	Kamu Bankası (a)	18	15,461	0,699	5,214	,003	a>c a>d
	Özel Banka (b)	18	13,659	0,489			
	Yabancı Banka (c)	18	11,808	1,048			
	Katılım Bankası (d)	18	11,299	0,964			

* 0,05 düzeyinde anlamlıdır.

Tablo 5 incelendiğinde bankaların kârlılık oranları (ROA ve ROE) açısından aralarında anlamlı farklılıklar olduğu görülmektedir. Araştırma sonuçlarına göre kamu bankaları ve özel bankalar ROA açısından hem yabancı bankalardan hem de katılım bankalarından farklılık göstermektedir. Kamu bankalarının ortalama ROA'sı 1,516; özel bankaların ortalama ROA'sı 1,551'dir. Buna karşılık yabancı bankaların ROA'sı 1,227; katılım bankalarının ortalama ROA'sı ise 0,985'tir. ROE açısından ise kamu bankalarının yabancı bankalardan ve katılım bankalarından ayrıldığı tespit edilmiştir. Sonuç olarak H₂ hipotezi kabul edilmektedir.

Tablo 6. Aktif Kalitesi Oranları

Değişkenler	Banka Türleri	Gözlem sayısı	Ortalama	St. Hata	F Testi	P Değeri	Anlamlı Farklılık
TKA/TA	Kamu Bankası (a)	18	65,127	1,016	1,273	0,291	-
	Özel Banka (b)	18	63,383	0,775			
	Yabancı Banka (c)	18	65,900	1,087			
	Katılım Bankası (d)	18	64,786	0,815			
TKA/TM	Kamu Bankası (a)	18	105,066	2,776	7,521	0,000	c>a c>d
	Özel Banka (b)	18	110,038	1,489			
	Yabancı Banka (c)	18	119,427	3,936			
	Katılım Bankası (d)	18	100,672	3,009			
TKNET/TKA	Kamu Bankası (a)	18	0,466	0,082	7,137	0,000	d>a d>b d>c
	Özel Banka (b)	18	0,444	0,105			
	Yabancı Banka (c)	18	0,966	0,111			
	Katılım Bankası (d)	18	2,993	0,887			
TKBRUT/TKA	Kamu Bankası (a)	18	3,072	0,242	6,772	0,000	c>a c>b c>d
	Özel Banka (b)	18	3,111	0,313			
	Yabancı Banka (c)	18	4,894	0,334			
	Katılım Bankası (d)	18	3,573	0,399			

* 0,05 düzeyinde anlamlıdır.

Tablo 6'da banka grupları arasında aktif kalitesi dört oran ile karşılaştırılmıştır. Toplam krediler ve alacakların toplam aktife oranını gösteren TKA/TA açısından banka grupları arasında anlamlı bir fark yoktur. Buna karşın toplam krediler ve alacakların toplam aktife oranını gösteren TKA/TA ile takipteki brüt kredilerin toplam krediler ve alacaklara oranını gösteren TKBRUT/TKA açısından yabancı bankalar diğer bankalardan ayırt edilebilir durumdadır. Sadece TKA/TA açısından yabancı bankalar ile özel bankalar arasında anlamlı bir ilişki tespit edilememiştir. Aktif kalitesine ilişkin bir başka önemli bulgu ise takipteki net kredilerin toplam krediler ve alacaklara oranını gösteren TKNET/TKA'dır. Bu oran açısından katılım bankaları diğer banka gruplarından ayırt edilebilir durumdadır. TKNET/TKA oranı ortalaması katılım bankaları için 2,993 iken kamu bankası, özel banka ve yabancı banka için sırasıyla 0,466; 0,444 ve 0,966'dır. Elde edilen sonuçlara göre H₃ hipotezi kabul edilmektedir.

Tablo 7. Likidite Oranları

Değişkenler	Banka Türleri	Gözlem sayısı	Ortalama	St. Hata	F Testi	P Değeri	Anlamlı Farklılık
LİK/TA	Kamu Bankası (a)	18	23,150	1,827	1,921	0,134	-
	Özel Banka (b)	18	25,350	1,393			
	Yabancı Banka (c)	18	22,877	1,008			
	Katılım Bankası (d)	18	26,822	1,015			
LİK/KVY	Kamu Bankası (a)	18	40,144	2,914	2,003	0,122	-
	Özel Banka (b)	18	48,316	2,810			
	Yabancı Banka (c)	18	43,016	1,720			
	Katılım Bankası (d)	18	45,837	2,355			
TPLİK/TA	Kamu Bankası (a)	18	9,594	1,373	4,836	0,004	a>d b>d c>d
	Özel Banka (b)	18	10,505	0,922			
	Yabancı Banka (c)	18	9,283	0,779			
	Katılım Bankası (d)	18	5,780	0,458			

* 0,05 düzeyinde anlamlıdır.

Tablo 7’de bankaların likiditeleri üç farklı oran ile karşılaştırılmıştır. Likit aktiflerin toplam aktiflere oranını temsil eden LİK/TA ile likit aktiflerin kısa vadeli yükümlülüklerle oranını temsil eden LİK/KVY açısından bankalar arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. Her iki oran açısından banka grupları ayırt edilebilir durumda değildir. Buna karşın TP likit aktiflerin toplam aktiflere oranını temsil eden TPLİK/TA kapsamında katılım bankaları ile diğer banka grupları arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır ve banka grupları ayırt edilebilir niteliktedir. Katılım bankalarının ortalama TPLİK/TA oranı 5,780 iken kamu bankalarının, özel bankaların ve yabancı bankaların ortalamaları sırasıyla 9,594; 10,505 ve 9,283’tür. Bu sonuca göre likidite oranları açısından banka grupları arasında farklılık vardır ve H₄ hipotezi kabul edilmektedir.

Tablo 8. Gelir-Gider Yapısı Oranları

Değişkenler	Banka Türleri	Gözlem sayısı	Ortalama	St. Hata	F Testi	P Değeri	Anlamlı Farklılık
NFG/TA	Kamu Bankası (a)	18	2,672	0,141	5,385	0,002	c>b c>d
	Özel Banka (b)	18	2,544	0,066			
	Yabancı Banka (c)	18	3,216	0,128			
	Katılım Bankası (d)	18	2,403	0,230			
FDG/TA	Kamu Bankası (a)	18	1,050	0,077	2,850	0,044	-
	Özel Banka (b)	18	1,322	0,073			
	Yabancı Banka (c)	18	1,094	0,104			
	Katılım Bankası (d)	18	1,326	0,087			

* 0,05 düzeyinde anlamlıdır.

Tablo 8’de iki adet gelir gider-yapısı oranı analiz edilmiştir. Net faiz gelirlerinin toplam aktiflere oranını temsil eden NFG/TA açısından banka grupları arasında anlamlı bir fark olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre yabancı bankalarda NFG/TA özel bankalardan ve katılım bankalarından ayırt edilebilir durumdadır ve oran yabancı bankalarda daha yüksektir. NFG/TA ortalaması yabancı bankalarda 3,216 iken özel bankalarda 2,544 katılım bankalarında ise 2,403 olarak gerçekleşmiştir. Gelir-gider yapısına ilişkin diğer oran faiz (kâr payı) dışı gelirlerin toplam aktiflere

oranıdır ve FDG/TA ile temsil edilmektedir. FDG/TA açısından bankalar arasında anlamlı farklılık bulunmamaktadır. Analizden elde edilen sonuçlara göre H_5 hipotezi kabul edilmektedir.

5. SONUÇ

Bu araştırmada Türk bankacılık sektöründe faaliyet gösteren bankaların finansal performanslarının karşılaştırmalı olarak analiz edilmesi amaçlanmıştır. Bu kapsamda Türkiye’de faaliyet gösteren 12 adet banka; kamu bankası, özel banka, yabancı banka ve katılım bankası olmak üzere 4 gruba ayrılmış ve 2013-2018 dönemi verileri analiz edilmiştir. Analizlerde tek yönlü anova testi ile post-hoc testlerden Bonferroni testinden yararlanılmıştır. Bankaların finansal performansı dört boyutta incelenmiştir. Bunlar; sermaye yeterliliği, karlılık, aktif kalitesi, likidite ve gelir-gider yapısı oranlarıdır.

Araştırma sonuçlarına göre sermaye yeterliliği açısından özel bankaların diğer banka gruplarından daha güçlü ve ayırt edilebilir nitelikte olduğu görülmektedir. Özel bankalarda özkaynakların aktif toplamı içindeki payı diğer banka gruplarına göre daha yüksektir. Karlılık oranları olan ROA ve ROE açısından gruplar arasında anlamlı farklılıklar vardır. Kamu bankaları ile özel bankaların aktif karlılıklarının yabancı bankalar ile katılım bankalarından yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. ROE açısından ise kamu bankaları hem yabancı bankalardan hem de katılım bankalarından daha iyi performans sergilemektedir. Kamu bankaları ile özel bankalar arasında ROE için anlamlı bir fark tespit edilememiştir. Özellikle katılım bankalarının varlığa dayalı fon kullandırması ve reel sektör ile doğrudan ilişkisi ekonomilerin daralma dönemlerinde karlılıklarının düşmesine sebep olabilmektedir. Araştırmada aktif kalitesi oranları açısından en belirgin farklılık takipteki net kredilerin toplam krediler ve alacaklara oranını temsil eden TKNET/TKA oranıdır. İncelenen dönemde katılım bankaları diğer banka gruplarından anlamlı şekilde ayırt edilebilir durumdadır ve TKNET/TKA oranı ortalaması diğer banka gruplarına göre oldukça yüksektir. Bu durum takibe düşen kredilerin katılım bankalarında daha fazla olduğu sonucunu ortaya koymaktadır. Likidite oranları açısından da TPLİK/TA oranı önem taşımaktadır. TPLİK/TA oranı açısından katılım bankaları diğer banka gruplarından ayrılmaktadır. Katılım bankalarının TPLİK/TA oranı diğer banka gruplarına göre düşüktür. Bu durum aynı zamanda TKNET/TKA oranını destekler niteliktedir. Araştırmada net faiz (kâr payı) gelirlerinin toplam aktiflere oranını temsil eden NFG/TA açısından yabancı bankaların daha iyi performans sergilediği tespit edilmiştir.

Bu çerçevede araştırma bulguları sermaye yeterlilik oranları açısından Aktaş ve Kargın (2007), Doğan (2013a) ve Toraman ve diğerleri (2015) ile uyum göstermektedir. Buna karşın Yurttadur ve Demirbaş (2017) sermaye yeterlilikleri açısından bankalar arasında fark tespit edememiştir. BDDK (2019) raporuna göre yabancı bankaların sermaye yeterlilik oranının % 19,32 kamu bankalarında

%17,72 olarak gerçekleşmesi de araştırma bulgularını destekler niteliktedir. Kârlılık oranları açısından elde edilen sonuçlar Safiullah (2010), Hanif ve diğerleri (2012) ile uyum göstermektedir. Buna karşın Aktaş ve Kargın (2007), Doğan (2013a) bankaların kârlılık oranları arasında anlamlı bir fark tespit edememiş, Parlakkaya ve Çürük (2011), Siraj ve Pillai (2012) bizim sonuçlarımız ile ters yönlü sonuçlar elde etmiştir. Aktif kalitesi oranları açısından elde edilen sonuçlar Parlakkaya ve Çürük (2011), Ayriçay ve diğerleri (2014), Yurttadur ve Demirbaş (2017) ve Tuncay (2018) sonuçları ile uyum göstermektedir. Araştırma sonuçları likidite oranları açısından değerlendirildiğinde Parlakkaya ve Çürük (2011), Hanif ve diğerleri (2012), Fayed (2013) bulgularını destekler niteliktedir. Buna karşın likidite oranlarına yönelik bulgular Doğan (2013a), Ayriçay ve diğerleri (2014), Mamun ve diğerleri (2018) ile ters yönlüdür. Gelir-gider yapısına ilişkin elde edilen sonuçlar analiz edildiğinde ise Alexakis ve diğerleri (2019) sonuçlarını desteklediği görülmektedir. Buna karşın Parlakkaya ve Çürük (2011) gelir-gider yapısına ilişkin olarak NFG/TA açısından farklılık tespit edememiştir.

Araştırmaya ilişkin genel bir değerlendirme yapıldığında sermaye yeterliliğinde özel bankaların, kârlılıkta kamu bankalarının daha iyi performans sergilediği ifade edilebilir. Buna karşın katılım bankalarının takipteki net kredilerinin toplam aktiflere oranı yüksek aynı zamanda TP likit aktiflerinin toplam aktiflere oranı ise düşüktür. TKNET/TA oranının yüksek TPLİK/TA oranının ise düşük olması katılım bankaları açısından olumsuz göstergelerdir. Net faiz gelirlerinin toplam aktiflere oranında ise en başarılı performansı yabancı bankalar göstermektedir. Araştırmaya konu bankaların hiçbiri finansal performans göstergelerinin tümünde en başarılı performansı gösterememiştir. Bunun yanı sıra yüksek likidite bankalar açısından her zaman istenen bir durum değildir. Bankaların yüksek likidite ile çalışması banka fonlarının atıl kalması ve kredi olarak kullanılamaması anlamına gelmektedir. Bu sebeple bankaların optimal likidite miktarı ve en yüksek karlılık ile çalışması beklenmektedir.

Araştırmada elde edilen ampirik bulguların yanı sıra birtakım kısıtlar da bulunmaktadır. Araştırmaya bankacılık sektöründe faaliyet gösteren 12 bankanın dahil edilmesi ve 2013-2018 dönemini incelemesi temel kısıtları oluşturmaktadır. Her grubun 3 banka ile temsil edildiği araştırma gelecek çalışmalarda daha fazla grup, her grubun daha fazla banka ile temsili ve finansal oran sayısı arttırılarak güçlendirilebilir.

Araştırmadan elde edilen bulgular banka tepe yönetimleri ve akademisyenler açısından önem taşımaktadır. Rekabetin en yoğun olduğu sektörlerin başında gelen bankacılık sektörü için elde edilen bulgular rakiplerin analizi ve buna yönelik kredi politikalarının geliştirilmesi yönünde katkı sağlamaktadır.

YAZARIN BEYANI

Bu çalışmada, Araştırma ve Yayın Etiğine uyulmuştur, çıkar çatışması bulunmamaktadır ve de finansal destek alınmamıştır.

AUTHOR'S DECLARATION

This paper complies with Research and Publication Ethics, has no conflict of interest to declare, and has received no financial support.

KAYNAKÇA

- Ahmad, A. 2010. "Global Financial Crisis: An Islamic Finance Perspective", *International Journal of Islamic and Middle Eastern Finance and Management*, 3(4), 306-320.
- Aktaş, H. ve Kargın, M. 2007. "Türk Bankacılık Sektöründeki Yabancı ve Ulusal Bankaların Finansal Oranlar Açısından Karşılaştırılması", *Yönetim ve Ekonomi*, 14(2), 31-45.
- Alexakis, C., Izzeldin, M., Johnes, J. ve Pappas, V. 2019. "Performance and Productivity in Islamic and Conventional Banks: Evidence from the Global Financial Crisis", *Economic Modelling*, 79, 1-14.
- Ali, S.N. 2017. "Building Trust in Islamic Finance Products and Services", *Society and Business Review*, 12(3), 356-372.
- Alkassım, F. 2005. "The Profitability of Islamic and Conventional Banking in the GCC Countries: A Comparative Study", *Journal of Review of Islamic Economics*, 13(1), 5-30.
- Alzoubi, T. 2018. "Determinants of Bank Profitability: Islamic versus Conventional Banks", *Banks and Bank Systems*, 13(3), 106-113.
- Ansari, S. ve Rehman, A. 2010. "Financial Performance of Islamic and Conventional Banks in Pakistan: A Comparative Study", 8th International Conference on Islamic Economics and Finance, <http://www.iefpedia.com/english/wp-content/uploads/2012/01/Sanaullah.Ansari.pdf>, (Erişim tarihi: 22.07.2020).
- Antoniadis, I., T. Lazarides ve N. Sarrianides. 2010. "Ownership and Performance in the Greek Banking Sector", *International Conference on Applied Economics (ICOAE)*, 11-19.
- Athanasoglou, P., Delis, M. ve Staikouras, C. 2006. "Determinants of Bank Profitability", MPRA Paper No. 10274. (Erişim tarihi: 22.07.2020).

- Ayrıçay, Y., Yardımcıoğlu, M. ve Demir, B. 2014. “Mevduat ve Katılım Bankalarının Finansal Performanslarının Karşılaştırılması”, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 4(2), 1-18.
- Bankacılık Denetleme ve Düzenleme Kurumu (BDDK). 2020. Türk Bankacılık Sektörü Temel Göstergeleri Aralık 2019. https://www.bddk.org.tr/ContentBddk/dokuman/veri_00014_58.pdf, (Erişim tarihi: 27.12.2020).
- Bankacılık Denetleme ve Düzenleme Kurumu (BDDK). 2020. Türk Bankacılık Sektörü Temel Göstergeleri Mart 2020. https://www.bddk.org.tr/ContentBddk/dokuman/duyuru_0816_01.pdf, (Erişim tarihi: 03.07.2020).
- Bank for International Settlements (BIS) 2008. “Principles for Sound Liquidity Risk Management and Supervision”, Bank for International Settlements Press & Communications, <https://www.bis.org/publ/bcbs144.pdf>, (Erişim tarihi: 22.07.2020).
- Canbaz, M.ve Dur, S. 2019. “Katılım Bankalarının Performansının Konvansiyonel Bankalar ile Karşılaştırılması”, İşletme Araştırmaları Dergisi, 11(3), 1744-1756.
- Çalışkan, E. ve Eren, T. 2016. “Bankaların Performanslarının çok Kriterli Karar Verme Yöntemiyle Değerlendirilmesi”, Ordu Üniversitesi Bilim ve Teknoloji Dergisi, 6(2), 85-107.
- Dinçer, H. ve Görener, A. 2011. “Analitik Hiyerarşi Süreci ve VIKOR Tekniği ile Dinamik Performans Analizi: Bankacılık Sektöründe Bir Uygulama”, İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 10(19), 109-127.
- Diaw, A. 2015. “The Global Financial Crisis and Islamic Finance: A Review of Selected Literature”, Journal of Islamic Accounting and Business Research, 6(1), 94-106.
- Doğan, M. 2013a. “Katılım ve Geleneksel Bankaların Finansal Performanslarının Karşılaştırılması: Türkiye Örneği”, Muhasebe ve Finansman Dergisi, 58, 175-188.
- Doğan, M. 2013b. “Measuring Bank Performance with Gray Relational Analysis: The Case of Turkey”, Ege Akademik Bakış Dergisi, 13(2), 215-225.
- Doğan, M. 2013c. “Comparison of Financial Performances of Domestic and Foreign Banks: The Case of Turkey”, International Journal of Business and Social Science, 4(1), 233-240.
- Ecer, F. 2013. “Türkiye’deki Özel Bankaların Finansal Performanslarının Karşılaştırılması: 2008-2011 Dönemi”, AİBÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 13(2), 171-189.

- Ertürkmen, G. ve Bolat, İ. 2020. “Türkiye’deki Özel Sermayeli Mevduat Bankaları ile katılım Bankalarının Aktif Kalitesi ve Kârlılık Oranlarının Karşılaştırılması Üzerine Bir Araştırma”, *Research Studies Anatolia Journal*, 3(1), 19-36.
- Eğilmez, M. 2016. *Küresel Finans Krizi Piyasa Sisteminin Eleştirisi*, 17. Baskı, Remzi Kitabevi, İstanbul.
- Fayed, M.E. 2013. “Comparative Performance Study of Conventional and Islamic Banking in Egypt”, *Journal of Applied Finance and Banking*, 3(2), 1-14.
- Gözkonan, Ü.H. ve Küçükbay, F. 2019. “Katılım Bankaları ile Geleneksel Bankaların ÇKKV Yöntemleri ile Performans Değerlendirilmesi: TOPSİS ve Gri İlişkisel Analiz Yöntemleri ile Karşılaştırmalı Analiz”, *Uluslararası İktisadi ve İdari İncelemeler Dergisi*, 25, 71-94.
- Güler, S. 2019. “Banka Karlılık Oranlarının Panel Veri Analizi ile Değerlendirilmesi: Türkiye’de Faaliyet Gösteren Mevduat ve Katılım Bankalarının Karşılaştırılması”, *Izmir Democracy University Social Science Journal*, 2(2), 173-190.
- Hamid, M. A. ve Azmi, S.M. 2011. “The Performance Of Banking During 2000-2009: Bank Islam Malaysia Berhad and Conventional Banking in Malaysia”, *International Journal of Economics and Management Sciences*, 1(1), 09-19.
- Hanif, M., Tariq, M., Tahir, A., ve Momeneen, W. 2012. “Comperative Performance Study of Conventional and Islamic Banking in Pakistan”, *International Research Journal of Finance and Economics*, 83, 62-72.
- Hasan, M. ve Dridi, J. 2010. “The Effects Of The Global Crisis On Islamic And Conventional Banks: A Comparative Study”, *IMF Working Papers*, 10(201): 1-46.
- Hussien, M.E., Alam, Md. M., Murad, Md. W. ve Wahid, A.N.M. 2019. “The Performance of Islamic Banks During the 2008 Global Financial Crisis”, *Journal of Islamic Accounting and Business Research*, 10(3), 407-420.
- Institute of International Finance (IIF). 2007. *Principles of Liquidity Risk Management-March 2007*.
- Kandemir, T. ve Karataş, H. 2016. “Ticari Bankaların Finansal Performanslarının Çok Kriterli Karar Verme Yöntemleri ile İncelenmesi, Borsa İstanbul’da İşlem Gören Bankalar Üzerine Bir Uygulama”, *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 5(7), 1766-1776.
- Korkmaz, G., Taş, Y. ve Zeytinoğlu, E. 2019. “Katılım Bankaları ve Ticari Bankaların Finansal Performanslarının Karşılaştırılması: Türk Bankacılık Sistemi Üzerine Bir Uygulama”, *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 6(3), 666-680.

- Kosak, M. ve M. Cok. 2008. "Ownership Structure and Profitability of the Banking Sector: The Evidence from the SEE Region", *Journal of Economics and Business*, 26(1), 93-122.
- Mamun, S.A., Musa, S.M. ve Islam, M.A. 2018. "Comparative Analysis of Financial Performance of Conventional Banks and Islamic Banks", *Journal of Knowledge Globalization*, 10(2), 67-89.
- Menicucci, E. ve Paolucci, G. 2016. "The Determinants of Bank Profitability: Empirical Evidence from European Banking Sector", *Journal of Financial Reporting and Accounting*, 14(1), 86-115.
- Olson, D. ve Zobi, T. 2016. "Convergence in Bank Performance for Commercial and Islamic Banks During and After the Global Financial Crisis", *The Quarterly Review of Economics and Finance*, 1, 1-17.
- Parlakkaya, R. ve Çürük, S.A. 2011. "Finansal Rasyoların Katılım Bankaları ve Geleneksel Bankalar Arasında Bir Tasnif Aracı Olarak Kullanımı: Türkiye Örneği", *Ege Akademik Bakış Dergisi*, 11(3), 397-405.
- Safiullah, M. 2010. "Superiority of Conventional Banks&Islamic Banks of Bangladesh: A Comparative Study", *International Journal of Economics and Finance*, 2(3), 199-207.
- Said, A. 2012. "Comparing the Change in Efficiency of the Western and Islamic Banking Systems, *Journal of Money*", *Investment and Banking*, 23, 149-180.
- Sakarya, Ş.ve AYTEKİN, S. 2013. "İMKB’de İşlem Gören Mevduat Bankalarının Performansları ile Hisse Senedi Getirileri Arasındaki İlişkinin Ölçülmesi: PROMETHEE Çok Kriterli Karar Verme Yöntemiyle Bir Uygulama", *Uluslararası Alanya İşletme Fakültesi Dergisi*, 5(2), 99-109.
- Shanmugam, B. ve Zahari, Z.R. 2009. *A Primer on Islamic Finance*, The Research Foundation of CFA Institute.
- Siddique, M.Z. ve Iqbal, M. 2014. "A Framework For Evaluating Islamic Banking From "Within", *Islamic Studies*, 53(1/2), 5-35.
- Siraj, K.K. ve Pillai, P.S. 2012. "Comparative Study on Performance of Islamic Banks and Conventional Banks in GCC Region", *Journal of Applied Finance and Banking*, 2(3), 123-161.
- Stout, L. 2011. "Derivatives and the Legal Origin of the 2008 Credit Crisis", *Harvard Business Law Review*, 1, 1-38.
- Tarakçıoğlu Altınay, A. ve Bilgiç, S. 2018. "Türk Bankacılık Sektöründe Kırılganlık, Finansal Krizlerin Kamu ve Özel Sermayeli Bankalara Etkisinin Sermaye Yeterliliği ve Aktif Kalitesi Rasyosu ile Tespiti Ve Karşılaştırılması (1990-2015 Dönemi)", *Finans, Ekonomi ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 3(2), 544-563.

- Tiryaki, G. ve Yılmaz, A. 2012. “Bankacılık Düzenlemeleri ile Finansal İstikrar İlişkisi: 1990-2010 Türkiye Deneyimi”, Marmara Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi, 32(1), 69-94.
- Toraman, C., Ata, H.A. ve Buğan, M.F. 2015. “Mevduat ve Katılım Bankalarının Karşılaştırmalı Performans Analizi”, Celal Bayar Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 16(2), 301-310.
- Trabelsi, M.A. 2011. “The Impact of the Financial Crisis on the Global Economy: Can The Islamic Financial System Help?”, Journal of Risk Finance, 12(1), 15-25.
- Tuncay, M. 2018. “Katılım Bankaları ile Mevduat Bankalarının Finansal Performanslarının Karşılaştırılması”, Al-Farabi Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi, 2(1), 160-176.
- Türker Kaya, Y. 2001. Türk Bankacılık Sektöründe CAMELS Analizi. MSPD Çalışma Raporları (6).
- Uddin, A., Chowdhury, M.A.F. ve Islam, Md.N. Islam. 2017. “Resilency Between Islamic and Conventional Banks in Bangladesh: Dynamic GMM And Quantile Regression Approaches”, International Journal of Islamic and Middle Eastern Finance and Management, 10(3): 400-418.
- Uçkun, N., ve Girginer, N. 2011. “Türkiye’deki Kamu ve Özel Bankaların Performanslarının Gri İlişki Analizi ile İncelenmesi”, Akdeniz İ.İ.B.F. Dergisi, 21, 46-66.
- Ünal, S. ve Yüksel, R. 2017. “Finansal Performans ve Hisse Senedi Getirisi İlişkisi: BİST Sürdürülebilirlik Endeksindeki Bankalar Üzerine Bir İnceleme”, Uluslararası Yönetim, İktisat ve İşletme Dergisi, ICMEB17 Özel Sayısı, 264-270.
- Yılmaz, N. 2020. “Türkiye’deki Özel Bankaların TOPSİS Yöntemiyle Performans Analizi”, Social Sciences Research Journal, 9(2), 1-13.
- Yurttadur, M. ve Demirbaş, H. 2017. “Türkiye’de Bulunan Katılım Bankaları ve Özel Sermayeli Mevduat Bankalarının Finansal Performanslarının Karşılaştırılması”, İGÜ Sosyal Bilimler Dergisi, 4(2), 89-117.
- Yükçü, S. ve Atağan, G. 2010. “TOPSİS Yöntemine Göre Performans Değerleme, Muhasebe ve Finansman Dergisi”, 45, 28-35.
- Zeb, A. 2015. “Comparative Analysis of Performance of Islamics Vis a Vis Conventional Banking of Pakistan During Global Financial Crisis 2007-2010”, Journal of Islamic Banking and Finance, 32(1),45-55.